

Miksi tutkimusta kannattaa julkaista myös kotimaisilla kielillä?¹

Satu Grünthal

Suomi yhteiskuntana kansainvälistyy ja monikielistyy. Esitän tässä puheenvuorossani katsauksen suomen ja ruotsin asemaan tieteen kielinä englanninkielisyyttä painottavan yliopistopolitiikan paineissa ja vastaan lopuksi otsikkoni kysymykseen kuudella teesillä. Aloitan tarkastelemalla sivistyshistoriamme keskeisen vaikuttajan J. V. Snellmanin elämäntyön valossa käsitystä, että meidän aikamme yliopisto olisi kansainvälisempi ja kielitaitoisempi kuin entinen.

Monikielinen J. V. Snellman

Johan Vilhelm Snellman (1806–1881) oli voimakas suomen kielen puolestapuhuja ja korosti muun muassa äidinkielen koulusivistyksen merkitystä. Hänen toimintansa niin tutkijana, vaikuttajana kuin opettajanakin oli kuitenkin monikielistä.

Snellmanin koti- ja koulukieli oli ruotsi. Keisarillisessa Aleksanterin yliopistossa hän opiskeli 16-vuotiaasta 25-vuotiaaksi eli yhdeksän vuotta – silloin ei suosittu putkitutkintoja. Loppu- eli kandidaatintutkinnossaan hän suoritti muun muassa kreikan kielen korkeimmin arvosanoin. Snellman opiskeli myös latinaa, julkaisi latinan oppikirjan ja toimi eräässä vaiheessa latinanopettajana Helsingfors Lyceumissa. Hän oleskeli pitkään Saksassa ja sai tärkeimmät vaikutteensa saksalaisilta filosofeilta. Itse hän julkaisi saksaksi laajan tutkimuksen *Versuch einer speculativen Entwicklung der Idee der Persönlichkeit*.

Ruotsin kielellä Snellman loi mittavan ja monipuolisen tuotannon. Pitkään oletettiin, ettei hän juurikaan osannut suomea, mutta viimeistään koottujen teosten julkaiseminen paljasti Snellmanin osan suomea varsin hyvin. Hän kirjoitti arvosteluja mm. suomenkielisestä runoudesta ja osoitti niissä sellaista kielen vivahteiden ymmärrystä, joka ei synny pinta-puolisella kielitaidolla. Hän pyrki myös kirjoittamaan suomeksi, vaikka se oli hänelle vaikeaa. Ensimmäisen suomenkielisen puheensa hän piti Elias Lönnrotin 60-vuotispäivillä Kaivohuoneella toukokuussa 1862. Samassa tilaisuudessa hän piti vielä muistopuheen Matias Aleksanteri Castrénista, joka oli maamme ensimmäinen suomen kielen professori

---

1 Kirjoitus perustuu esitelmään, jonka pidin dosentti Jari Salmisen juhlaseminaarissa Helsingin yliopistossa syksyllä 2018. Kiitän dosentti Anu Koskivirtaa ja dosentti Janne Säänttiä hyödyllisistä ehdotuksista.

sekä etnografian ja uralilaisten kielten tutkimuksen uranuurtaja.

Ruotsi, suomi, kreikka, latina, saksa: ainakin nämä kielet Snellman hallitsi hyvin. Ja me pidämme itseämme kansainvälisinä, kun keskustelemme konferensseissa kollegojemme kanssa englanniksi, kirjoitamme englanniksi ja luemme englanninkielistä, usein vahvasti vain anglosaksiseen yhteiskunta- ja kulttuuripiiriin kiinnittyvää tutkimusta.

Mitä kansainvälisyys ja kansainvälinen julkaiseminen on?

Jason Lavery on Oklahoman valtionyliopiston historian professori ja Helsingin yliopiston Suomen ja Skandinavian kirkkohistorian dosentti. Hän osaa myös suomea ja ruotsia ja on toiminut vierailevana tutkijana suomalaisissa yliopistoissa sekä julkaissut tutkimusta molemmilla kielillä. Lavery (2014, 30) kummastelee suomalaista tapaa määritellä kansainväliseksi kaikki, mikä ei ole suomalaista, ja kertoo esimerkin:

Noin kolme vuotta sitten minun piti listata viime vuosien saavutukseni eräälle suomalaisen korkeakoulun yksikölle. Saavutukset piti luokitella kansainväliseksi ja kansalliseksi. Työ- ja asuinpaikkani Oklahoman viitekehystä soveltaessani listasin sellaisia kansainvälisiä saavutuksia kuin Suomen kesäyliopistojen liiton myöntämän Vuoden opettaja -palkinnon ja nimityksen tutkijajäseneksi Suomen Historialliseen Seuraan. Lista palautettiin minulle, koska kansainväliset ansioni olivat kuulemma kansallisia ja päinvastoin. Suomi ja suomalainen eivät voi olla kansainvälisiä missään kontekstissa, vaikka mainitsemillani ansioilla toimintani tunnustetaan kansainväliseksi Oklahoman valtionyliopistossa. Kun joudun tekemään vastaavanlaisia inventaarioita yhdysvaltalaiselle yleisöille, kansainväliset ja kansalliset saavutukset kirjataan samalle listalle.

Laveryn (mp.) mukaan Suomen tiedemaailmassa on tehty kansainvälistymisen nimissä useita ratkaisuja, jotka ovat mahdollistaneet, kuten hän sanoo, ”nykyisen suomen kielen alennustilan tieteen kielenä”. Erityisesti Julkaisufoorumin kautta tehtävä tiedepolitiikka vaikuttaa sekä suomen ja ruotsin kielen aliarvostukseen että tutkijoiden arjen ratkaisuihin. Julkaisufoorumin ylimmälle eli kolmannelle tasolle hyväksytyistä lehdistä ja sarjoista noin 99 prosenttia on englanninkielisiä: systeemi siis viestii, että arvokkainta tutkimusta tehdään nimenomaan englanniksi (Julkaisufoorumin julkaisukanavahaku 2019).

Lavery pitää siis ongelmallisena suomalaisen yliopistomaailman tapaa luokitella ja arvottaa toimintaa mustavalkoisesti suomalaiseksi ja kansainväliseksi. Suomalaiseen kansainvälisyyskeskusteluun liittyy kaksi muutakin keskeistä harhaa. Ensiksikin hellimme näkemystä, että suomi on pieni kieli. Väite ei pidä paikkaansa.

Arviot kielten määrästä nykymaailmassa vaihtelevat 6000:sta 9000:een. Vain noin kolmella prosentilla kielistä on yli miljoona puhujaa, ja suomi kuuluu tähän määritelmällisesti suurten kielten joukkoon. Lisäksi vain yhdellä tai kahdella prosentilla maailman kielistä on lailla turvattu virallisen kielen asema jossakin valtiossa, ja suomi kuuluu tähänkin kultaposesukerhoon. Perustuslaki turvaa suomen ja ruotsin käytön muun muassa hallinnon, koulutuksen, sairaanhoidon ja oikeuslaitoksen piirissä. Sekä puhujamääränsä että virallisen asemansa ansiosta suomi kuuluu siis siihen maailmanlaajuisesti katsoen piskuisen kielten vähemmistöön, joiden asema on turvattu ja elinvoimainen. (Ks. esim. Karlsson 2000.)

Myös tieteen kielenä suomen ja ruotsin asema on toistaiseksi vahva. Yliopistolaissa

vuodelta 2010 säädetään, että Helsingin yliopiston, samoin kuin Kuvataideakatemian, Sibelius-Akatemian ja Teatterikorkeakoulunkin opetus- ja tutkintokieli on suomi ja ruotsi ja että yliopiston hallintokieli on suomi. Lisäksi säädetään, että yliopisto voi päättää muun kielen kuin opetus- ja tutkintokielenä käyttämisestä opetus- ja tutkintokielenä sekä opinto-suorituksissa.

Helsingin yliopiston strategiassa vuosille 2017–2020 kirjoitetaan: ”Helsingin yliopiston kieliperiaatteiden mukaan yliopisto tavoittelee toimivaa monikielisyttä. Kaksi- ja monikielisyys sekä kansainvälisyys edistävät luovaa ajattelua ja yhteisöllisyyttä. Yliopisto kantaa myös vastuuta kansalliskielten, suomen ja ruotsin, asemasta tieteen kielinä.” Nämä yliopiston tavoitteet eivät ole esimerkiksi vuoden 2018 julkaisuissa kovin monipuolisesti toteutuneet: vertaisarvioituista julkaisuista 89 prosenttia oli englanninkielisiä, kaikista julkaisuista 67 prosenttia. Suomenkielisten julkaisujen osuus oli alle puolet englanninkielisistä, 29 prosenttia, ja ruotsinkielisiä julkaisuja oli 2 prosenttia. Muilla kielillä, kuten saksaksi, venäjäksi ja ranskaksi kirjoitettujen julkaisujen osuus oli yhteensä vain 2 prosenttia. Vuodesta 2013 lähtien englanninkielisten julkaisujen osuus on tasaisesti noussut ja suomenkielisten laskenut. (*Helsingin yliopiston katsaukset 2013–2016, 2017, 2018.*)

Varsin yleinen harha yhteiskunnassamme on myös, että kaikki ”kansainväliset henkilöt” eli ei-suomalaiset osaavat puhua englantia. Tämä ei tietenkään pidä paikkaansa, vaikka on selvää, että englannin poliittinen ja kulttuurinen merkitys on huomattavasti kielen puhujamäärää suurempi.

Suomessa hellittyä ajattelutapaa voisi kutsua torppariretoriikaksi: Olemme pieni kansa, kieleemme on pieni ja sillä julkaistaan vain nurkkakuntaisia tutkimuksia ummehtuneilla kansallisilla foorumeilla. Niin kauan kuin itse uusinnamme tällaista retoriikkaa ja teemme sen mukaisia päätöksiä koulutuspolitiikassa, JUFO-luokituksissa, julkaisukäytännöissä ja tutkimuksen arvioinneissa, kaivamme omaa hautaamme.

Viimeaikaiseen julkiseen keskusteluun suomesta tieteen kielinä ovat osallistuneet monet professorit ja tutkijat. Professori Hannu Heikkinen (2018) Koulutuksen tutkimuslaitoksesta kiteyttää, että julkaisujen luokittelua, tutkijoiden koulutuksen ja pätevyyden arviointia sekä yliopistojen rahoitusmallia on muutettava, jotta suomi säilyisi tieteen kielinä.

Keskustelua tieteen kielestä ei käydä ainoastaan Suomessa, vaan samantapaiset teemat ovat esillä paitsi naapurimaissamme Virossa ja Ruotsissa jopa Saksassa ja Ranskassa. Pienet, uhanalaiset kielet käyvät kamppailua elämästään pitkäaikaisen kielellisen syrjinnän keskellä, kun taas suuret ja viralliset kielet kamppailevat näkyvyydestä ja kehittymismahdollisuuksista tieteen kielinä.

Tieteen kieli Suomessa 1800-luvulla

Kahden tieteellisen seuran hallituksessa vallitsi 1800-luvun puolivälissä hämmennys. Finska vetenskapssocieteten ja Finska Läkaresällskapet olivat molemmat saaneet luettavakseen ensimmäisen suomenkielisen artikkelikäsitelmän, mikä nostatti kiivaita mielipiteitä puolesta ja vastaan. Suomen kielestä puuttui vielä tarvittavaa sanastoa, ja lisäksi suomen pelättiin uhkaavan pätevää tieteellistä ajattelua.

Johan Henrik Eklöf (syntyjään Hyyti) tarjosi vuonna 1849 Finska vetenskapssocietetillemme artikkeliaan ”Jäänlähtö-aiat Kokemäen virrassa, Porin kohdalla, vuosina 1801–1849”. Seuran hallituksen jäsen Carl Gustaf Mannerheim kirjoitti ystävälleen Alexander Armfeltille vastustaneensa hallituksessa suomenkielisen artikkelin julkaisua ja antaneensa fenno-

maaneille ”muutaman todella tuntuva iskun”. Kemian professori Arppe oli puoltanut artikkelin julkaisemista, mistä Mannerheim sai aiheen päivitellä, minkälaisia lurjuksia yliopistossa onkaan professoreina. (Huumo 2006, 127.)

Läkaresällskapissa puolestaan ihmeteltiin Erik Alexander Ingmanin suomenkielisiä artikkeleita, jonka tarkoituksena oli selvittää sairauksien ”syvin olemus”. Polveilevien vaiheiden jälkeen molemmat artikkelit näkivät päivänvalon, ja ne käynnistivät suomenkielisen julkaisutradition tieteellisissä aikakauskirjoissa. Tosin varsinaisesta traditiosta ei ensimmäisinä vuosikymmeninä juuri voinut puhua, toteaa suomen kehitystä tieteen kieleksi tutkinut Katja Huumo (2006): prosessi oli voittokulun sijaan epävarma, ailahteleva ja katkonainen. 1880-luvulle tultaessa suomi oli tieteen kielenä jo melko vakiintunut, mutta Huumon mukaan sen lopullinen läpilyönti tapahtui vasta 1920-luvulla.

Miksi kannattaa – ja pitää – julkaista myös suomeksi ja ruotsiksi? Esitän kuusi teesiä:

1. *Tutkimusta kannattaa – ja pitää – julkaista monilla kielillä.* Suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, arabiaksi, unkariksi ja portugaliksi julkaiseminen eivät ole toisiaan pois sulkevia vaihtoehtoja. Nykytilanne on vääristynyt siksi, että englanninkielistä julkaisemista arvostetaan ja palkitaan toisten kielten kustannuksella. Tutkimukselle on eduksi, jos tutkijat osaa- vat ja käyttävät useita kieliä. Myös opinnäytteiden tekijöiltä täytyy edellyttää muunkin kansainvälisen tutkimuksen kuin pelkästään englanninkielisten lähteiden käyttöä. Kirjoittaminen, keskusteleminen ja lukeminen usealla eri kielellä ravitsee luovaa ajattelua ja tuottaa jo itsessään sellaista rajat ylittävää, monitieteistä ja kansainvälistä vuorovaikutusta, jota strategioissa niin pontevasti maalailaan.

2. *Yliopistolaisina meillä on kolme tehtävää: tutkimus, opetus ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus.* Yhteiskunnallinen vuorovaikutus ei toteudu, jos tutkimusta tehdään lähinnä englanniksi. Tutkittaessa kansallisia aiheita – esimerkiksi historiaa, suomalaista yhteiskuntaa, ympäristöä, koulutusta ja kulttuuria sekä Suomea kieliyhteisönä – on pidettävä erityisesti huolta siitä, että tutkimus tavoittaa ensisijaisen yleisönsä. Esimerkiksi opettajien ja kaikkien tutkimuksesta kiinnostuneiden maallikkojen on päästävä tutkitun tiedon ääreen helposti ja parhaiten osaamallaan kielillä. Yliopistojen ja koulujen sekä koko yhteiskunnan kannalta on mielekästä pitää tieteen ja kouluopetuksen välinen kuilu mahdollisimman kapeana (Inkinen & Linkola 2013).

3. *Tieteellinen julkaiseminen suomeksi ja ruotsiksi on välttämätöntä yhteiskunnallisen tasa-arvon ja demokratian kannalta.* Tämä teesi on sidoksissa edelliseen. ”Kansallisen sivistyksen kannalta on tärkeää, että suomi säilyttää asemansa kaikkien tieteiden kielenä. Jos vain tieteellinen eliitti ymmärtää tieteen viimeisimmät saavutukset, se johtaa sivistystason laskuun ja eriarvoistumiseen”, toteaa Oulun yliopiston suomen kielen professori Harri Mantila (Yle 2018a). Nykyisessä julkaisufoorumien ja muiden tieteen ohjauksmekanismien tuottamassa tilanteessa julkaisukanava valitaan saavutettavien pisteiden perusteella, ei sen perusteella, mikä yleisö hyötyisi tutkimuksen lukemisesta eniten (Puuska & Miettinen 2008, 88).

4. *Suomen- ja ruotsinkielinen tutkimus kehittää kieltä: se luo uutta tieteellistä sanastoa ja synnyttää tapoja puhua eri tieteenalojen ilmiöistä.* Lisäksi on muistettava maamme monet muut kielet. Saamen, romanin ja viittomakielen kielelliset ja kulttuuriset oikeudet mainitaan perustuslaissa, ja näiden kielten turvaamiseksi on säädetty omat lakinsa. Lisäksi Suomessa puhutaan karjalaa, jolla ei siis tarkoiteta suomen kielen niin sanottuja karjalais- ja

kaakkoismurteita vaan itsenäistä kotoperäistä kieltä. Karjalalla ei toistaiseksi ole virallista asemaa, vaan siihen sovelletaan Euroopan Neuvoston niin sanottua Euroopan alue- ja vähemmistökielten sopimusta. Tästä juontuukin viides teesi:

5. *Pitämällä huolta suomen ja ruotsin oikeuksista tieteen kielinä huomme samalla esimerkin muille, pienemmille kielille, ja kunnioitamme maassamme puhuttavien vähemmistökielten ja maahanmuuttajien kielten oikeuksia.* Suomen kielimaisema monimuotoistuu koko ajan, ja niin yksilöiden kuin kieliryhmienkin kielellisten oikeuksien kunnioittamisessa on kyse ihmisoikeuksien vaalimisesta.

6. *Omalla vahvimalla kielellä kirjoittaminen on palkitsevaa ja hauskaa – ainakin silloin, kun aiheena ei ole jokin rajattu erikoisala, joka toimii vakiintuneesti englanniksi tai latinaksi.* Millä muulla kielellä kuin itsellemme läheisimmällä löydämme helpoiten tarkimmat vivahteet, osuvimmat ilmaukset ja täsmällisimmät sanat? Ja kun tavoittelemme tarkkuutta, osuvuutta ja täsmällisyyttä, tavoittelemme samalla ajattelun ja tieteen ydintä.

Kirjallisuutta

- Heikkinen, Hannu 2018. Tiedepolitiikka näivettää suomen kielen. *Helsingin Sanomat*, A5. Vieraskynä 17.1.2018.
- Helasvuo, Marja-Liisa 2006. Suomen kieli tieteen kielenä ja tutkimuskohteena. *Virittäjä* 1 [www-lähde]. < http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2006_85.pdf > (Luettu 10.5.2019).
- Helsingin yliopiston katsaus vuoteen 2016 ja strategiakauteen 2013–2016 [www-lähde]. < https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/katsaus_vuoteen_2016_ja_strategia-kauteen_2013-2016_0.pdf > (Luettu 3.5.2019).
- Helsingin yliopiston katsaus vuoteen 2017 [www-lähde]. < https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/helsingin_yliopisto_katsaus_vuoteen_2017.pdf > (Luettu 26.3.2019).
- Hiidenmaa, Pirjo 2006. Suomenkielinen tieto- ja tiedekirjallisuus. *Tieteessä tapahtuu* 24 (3) [www-lähde]. < <https://journal.fi/tt/article/view/56597> > (Luettu 26.3.2019).
- Hiidenmaa, Pirjo 2010. Tieteen monet kielet. Teoksessa Lappalainen, Hanna, Sorjonen, Marja-Leena & Vilkuna, Maria (toim.), *Kielellä on merkitystä – näkökulmia kielipolitiikkaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Huumo, Katja 2006. Tieteen suomen suuntaviivat. *Virittäjä* 110 (2).
- Huumo, Katja 2006. *Perkeleen kieli: suomen kieli ja poliittisesti korrekti tiede 1800-luvulla*. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta, Yhteiskuntahistorian laitos.
- Häviääkö suomen kieli yliopistoista? Yhä useampi väitöskirja ja opinnäytetyö tehdään englanniksi. *Helsingin Sanomat* 21.8.2018 [www-lähde]. < <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005797766.html> > (Luettu 26.3.2019).
- Inkinen, Tommi & Linkola, Hannu 2013. Tieteellinen julkaiseminen Suomessa ja kansainvälinen kustantaminen. *Terra* 125 (2), 71–72.
- Jakonen, Mikko 2017. Onko tiede kielestä kiinni? *Acatiimi* 2017 (6) [www-lähde]. < http://www.acatiimi.fi/6_2017/5.php > (Luettu 26.3.2019).
- Julkaisufoorumi [www-lähde]. < <http://www.julkaisufoorumi.fi> > (Luettu 3.5.2019).
- Karlsson, Fred 2000. Maailman kielitilanne, englannin kieli ja USA:n hegemonia. Teoksessa Heino, Päivi & Westermarck, Harri (toim.), *Studia Generalia. Suomi EU:n puheen-*

- johtajana, suomi Euroopan kielenä.* Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikunta. Helsinki: Yliopistopaino, 69–87 [www-lähde]. < <http://www.ling.helsinki.fi/~fkarlso/jyranki.pdf> >.
- Kuuppelomäki, Päivi, Sunnarborg, Tuula & Tapio, Soile (toim.) 2019. *Helsingin yliopiston katsaus vuoteen 2018* [www-lähde]. < https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/katsaus_vuoteen_2018.pdf > (Luettu 3.5.2019).
- Laitinen, Lea 2006. Suomi tieteen kielenä ja tutkimuksen kohteena. *Virittäjä* 110 (4), 568–577 [www-lähde]. < http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2006_568.pdf > (Luettu 26.3.2019).
- Lavery, James 2014. Suomen tulevaisuus tieteen kielenä. *Tieteessä tapahtuu* 32 (3), 30–33.
- Markkanen, Tapio 2006. Yliopistojen kolmas tehtävä ja suomen kieli. *Tieteessä tapahtuu* 24 (3) [www-lähde]. < <https://journal.fi/tt/article/view/56598> > (Luettu 26.3.2019).
- Mäntynen, Anne 2013. Miksi tiedettä kannattaa julkaista suomeksi? *Terra* (2) 125, 78–79.
- Ojala, Jari 2014. *Miksi julkaista ulkomailla?* [www-lähde]. < <https://www.aka.fi/fi/tietysti/blogit/suomalaisen-yhteiskunnan-historia---meniko-se-niin/miksi-julkaista-ulkomailla/> > (Luettu 26.3.2019).
- Paavola, Arja-Leena 2014. Jääkö suomi kyökkikieleksi? *Acatiimi* 2014 (5) [www-lähde]. < http://www.acatiimi.fi/5_2014/05_14_15.php > (Luettu 26.3.2019).
- Puuska, Hanna-Mari & Miettinen, Marita 2008. *Julkaisukäytännöt eri tieteenaloilla*. Opetusministeriö: Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto [www-lähde]. < <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78948/opm33.pdf?sequence=1&isAllowed=y> > (Luettu 26.3.2019).
- Saarikivi, Janne 2017. Englannin kieli ei tarkoita kansainvälisyyttä vaan ajattelun kaventumista. *Image* [www-lähde]. < <https://www.apu.fi/artikkelit/englannin-kieli-ei-tarkoita-kansainvalisytta-vaan-ajattelun-kaventumista-janne> > (Luettu 26.3.2019).
- Suhonen, Seppo 2006. Esitelmä *J.V. Snellman ja suomen kieli* samannimisessä seminaarisssa Kuopiossa 8.1.2006 (Snellman 200 -juhlavuosi) [www-lähde]. < <https://docplayer.fi/3418598-J-v-snellman-ja-suomen-kieli.html> >.
- Väyrynen, Raimo 2006. Suomenkielinen tiede. *Tieteessä tapahtuu* 24 (3) [www-lähde]. > <https://journal.fi/tt/article/view/56596> > (Luettu 26.3.2019).
- YLE 2018a. *Suomi on myös tieteen kieli – Haluammeko, että suomen kieli kutistuu arkielämän kieleksi, jolla ei voida keskustella tieteen sisällöistä?* YLE Uutiset 14.3.2018 [www-lähde]. < <https://yle.fi/uutiset/3-10103637> > (Luettu 26.3.2019).

FT, dosentti Satu Grünthal työskentelee Helsingin yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa äidinkielen ja kirjallisuuden didaktiikan yliopistonlehtorina.